

**Comunitatea Națională de Informații –
structură superioară de management al informațiilor
pentru securitatea națională**

Lector univ. drd. Veronica MIHALACHE
Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul”

Abstract

This article tackles with the recent changing and improvement in the Romanian National Intelligence Community and their implications for intelligence. The National Intelligence Community represents a step forward for the Romanian intelligence management. It was meant to bring coherence in intelligence activity, to improve the cooperation between national intelligence agencies, the production of intelligence reports and the flow of tactical intelligence, and also to assure the efficacy of strategic intelligence.

I consider that an authority over the existing intelligence agencies will bring improved intelligence sharing (by promoting interagency communication and cooperation), which is likely to be a major accomplishment for intelligence reforms over the next decade.

Introducere

Înființarea Comunității naționale de informații – „prim aliniament de luptă împotriva noilor riscuri de securitate și de eficientizare a activităților specifice”¹ – a constituit o măsură deosebit de utilă, pentru că permite planificarea și coordonarea unitară a activității serviciilor de informații, optimizarea procesului de diseminare a produsului informativ și eliminarea redundanțelor și suprapunerilor de competențe.

¹ Raportul Consiliului Suprem de Apărare a Țării privind activitatea pe anul 2005, disponibil pe www.presidency.ro

Acest proiect ambițios s-a concretizat prin Hotărârea Consiliului Suprem de Apărare a Țării nr. 146 din 18 noiembrie 2005 privind unele măsuri de organizare și coordonare unitară a activităților de informații pentru securitatea națională.

Decizia constituirii Comunității naționale de informații a fost luată în sensul eficientizării activității serviciilor de informații și a cooperării între ele, pentru a îndeplini misiunea de identificare – independent, în comun și preventiv – a factorilor de risc la adresa intereselor fundamentale naționale și pentru a informa oportun și mai eficient decidenții politici, militari și alte organe abilitate de lege, în vederea adoptării măsurilor de contracarare a acestor factori.

Trebuie amintit că în tradiția serviciilor de informații românești a existat o structură cu rol de management al informațiilor, denumit, Oficiul de Centralizare a Informațiilor, care a funcționat în perioada interbelică asemenea unui „adevărat laborator de culegere, verificare, procesare și utilizare a informațiilor”².

De ce este nevoie de Comunitatea națională de informații?

În sistemul securității naționale³ al României, componentele sale dețin o poziție și un rol deosebit de importante, corespunzătoare misiunii / misiunilor specifice și conforme legislației în vigoare.

Instituțiile cu competențe în domeniul apărării, ordinii publice și securității naționale și-au creat, în decursul existenței lor, o personalitate absolut distinctă, ce acționează și reacționează la provocările mediului internațional de securitate, cât și la vulnerabilitățile interne specifice sistemului.

Existența și proliferarea riscurilor și amenințărilor asimetrice, de natură militară și nonmilitară actuale, cât și statutul actual al României de țară membră în structurile europene și euroatlantice au impus racordarea, armonizarea și,

² Troncotă, Cristian (2008). *România și frontul secret (1859-1945)*. București: Editura Elion, p. 267.

³ Definit în Doctrina Națională a Informațiilor pentru Securitate, p. 12, ca: „ansamblul organelor autorităților publice cu statut autonom, precum și cu alte instituții investite legal să desfășoare activități de informații, contrainformații și de securitate”.

implicit, plierea misiunilor instituțiilor cu atribuții în domeniul securității naționale la realitatea existentă, printr-o serie de determinări⁴:

- o creștere și o diversificare a activităților / misiunilor specifice tuturor acestor instituții;
- o extindere a competențelor deja statuate și reglementate juridic, cum ar fi cele care decurg din Normele privind protecția informațiilor clasificate ale Organizației Tratatului Atlanticului de Nord în România (H.G. nr. 353 din 15 aprilie 2002);
- elaborarea unor documente-cadru (Strategia de securitate națională a României, Doctrina națională a informațiilor pentru securitate, Strategia națională de prevenire și combatere a terorismului etc.), ce vin să statueze și să direcționeze activitățile componentelor sistemului securității naționale, în conformitate cu interesele și obiectivele politicii de securitate a României;
- înființarea Comunității naționale de Informații, structură comună de colectare și sintetizare a informațiilor provenite pe flux informațional de la instituțiile amintite mai sus.

Ca atare, apare și nevoia identificării unor repere, a unor parametri⁵ care să permită o bună funcționare a componentelor sistemului securității naționale a României:

- *specializarea* – reflectă o diviziune clară a misiunilor, a competențelor, a sarcinilor, a atribuțiilor generale și specifice ale activității de informații desfășurate de fiecare din componentele sistemului. Conform legislației în vigoare, există o serie de organe administrative autonome și structuri departamentale de informații care, de-a lungul timpului, nu au ezitat să se concureze și să poarte un război surd între ele, rezultând suprapuneri sau paralelisme între competențele acestora, ori, cel mai grav, neconcordanța informărilor către beneficiar. Înființarea Comunității

⁴ Chiș, Ioan; Liteanu, Traian; Petrescu, Stan; Rizea, Marian; Rotaru, Nicolae; Stoica, Constantin și Mihalache, Veronica (2007). Raport de cercetare, în *Elaborarea unui instrument decizional destinat optimizării capabilităților pentru acțiuni specifice de nivel tactic din domeniul apărării și securității naționale*. București: Editura ANI, p. 60.

⁵ Ibidem, pp. 60-61.

naționale de informații nu numai că reprezintă un filtru al informațiilor provenite de la servicii, ci asigură și colaborarea între instituțiile și structurile abilitate să desfășoare activități în domeniul securității naționale. Dată fiind dinamica mediului internațional de securitate, ar fi de bun augur o delimitare a competențelor fiecărui serviciu în parte, o specializare pe domenii, pentru a fi soluționată gama extinsă a amenințărilor la adresa securității naționale;

- *standardizarea* – proces prin care se stabilesc regulile și procedurile de desfășurare a misiunilor structurilor cu atribuții în domeniul securității naționale. Prin regulile și restricțiile impuse, acest parametru este în strânsă dependență de următorul;

- *formalizarea* – proces de oficializare, prin documente scrise, a regulilor, a procedurilor, a instrucțiunilor din cadrul structurii abilitate să desfășoare activități specifice de informații. Instituțiile actuale elaborează și reactualizează documente de planificare strategică a valorificării resurselor informaționale, anual sau ori de câte ori este nevoie.

- *modul de executare a controlului* – este știut faptul că la nivel național există nenumărate pârghii de control (parlamentar, judecătoresc, civil, prin Avocatul Poporului etc.), însă, în contextul existenței unei structuri ierarhic superioare, precum Comunitatea Națională de Informații – cu rol de coordonare a activității de informații – controlul administrativ exercitat de aceasta trebuie să aibă ca efect urmărirea strictă și riguroasă a realizării obiectivelor, îndrumarea directă, operativitatea în comunicarea pe verticală etc. De asemenea, acest tip de control trebuie să se efectueze asupra fondului și nu asupra formei.

Una dintre prioritățile Consiliului Suprem de Apărare a Țării a reprezentat-o modernizarea serviciilor de informații și creșterea eficienței acestora pentru prevenirea și avertizarea oportună asupra riscurilor și amenințărilor la adresa intereselor naționale ale României.

În acest context, în cadrul său, s-a hotărât crearea Comunității naționale de informații care reprezintă „rețeaua funcțională a autorităților

publice din sistemul securității naționale, bazată pe unitatea de scop, obiective și strategie și asigurată prin informațiile furnizate de Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Direcția Generală de Informații a Apărării și Direcția Generală de Informații și Protecție Internă din Ministerul Administrației și Internelor”⁶.

Comunitatea de informații, precizează în continuare Raportul CSAT, va asigura „o funcționare în parteneriat instituționalizat a serviciilor de informații și securitate, care își păstrează atribuțiile și misiunile specifice, concomitent cu o mai bună coordonare a activității de informații la nivelul strategic. Se va permite îndeplinirea misiunilor specifice, respectiv, funcționarea independentă a elementelor acesteia, concomitent cu constituirea la nivel național a unor capacități de analiză a informațiilor care vor fi folosite în comun. Aceste măsuri vor permite asigurarea interoperabilității și utilizarea tuturor oportunităților deschise de era informațională”.

Elemente de tradiție românească în domeniul managementului informațiilor

„[...] *Trebuie să facem ceva armonios în stat, pentru că așa cum este acum, este un adevărat haos, care ne costă bani și ajungem și la efecte contrare celor pe care le urmărim prin aceste informații*”⁷, hotăra generalul Ion Antonescu, exprimându-și nemulțumirea față de sistemul de informare operativă curentă, total dezorganizat. Devenise imposibil pentru conducătorul statului să poată consulta numărul foarte mare de buletine și rapoarte informative provenite de la ministerele de Interne, de Război, de Justiție, Parchetele de Judecată, Marele Stat Major, de Siguranță, Prefectura Poliției Capitalei, Inspectoratul General al Jandarmeriei, Direcția Justiției Militare, Direcția Închisorilor și SSI.

Este momentul în care Eugen Cristescu, din ordinul lui Antonescu, organizează Serviciul de Centralizare a Informațiilor la Președinția Consiliului

⁶ Raportul Consiliului Suprem de Apărare a Țării privind activitatea pe anul 2005, pp. 4-5.

⁷ Troncotă, Cristian, op. cit., p. 266.

de Miniștri, după modelul Centralei de Coordonare și Verificare a Informațiilor de pe Continent, pe care a aflat-o de la Amiralitatea Engleză, în timpul studiilor la Londra⁸. Iată, deja, un prim element de continuitate, crearea unui organism specializat în analiza și sinteza informațiilor, subordonat principalului utilizator, conducătorul statului.

Necesitatea organizării acestui sistem general de centralizare și exploatare a informațiilor rezultă din avantajele enunțate de directorul general al SSI: „1) serviciile de informații activau paralel pe teren, fiecare după puterea și specialitatea sa, trăgându-se maximum de informații; 2) nu se produceau imixtiuni sau încălcări de atribuții, având o compartimentare clară; 3) se putea înlesni colaborarea între șefii de autorități, iar nu furturi de informații de la un serviciu de informații la altul între agenții subalterni; 4) se înlătura cercul vicios informativ, când același informator dădea aceeași informație la mai multe servicii, deoarece, prin comparație, era ușor de descoperit; 5) se obținea o centralizare și o evidență a tuturor problemelor, informând mai complet conducerea Statului, care își putea dirija măsurile de ansamblu și de detaliu în perfectă cunoștință de cauză, putând să aprecieze și separat activitatea fiecărui serviciu; 6) în total să facă un control asupra întregii vieți a statului”⁹.

Un alt element de continuitate îl reprezintă faptul că la baza activității de informații a SSI stau principii fundamentale care se regăsesc și în actualitate, și anume: legalitatea și echidistanța politică. De altfel, ele rezultă din condițiile puse de Eugen Cristescu generalului Ion Antonescu în momentul acceptării funcției de director general al SSI: „1) fără legionari în SSI; 2) activitatea SSI să se desfășoare pe baza unei legi organice”¹⁰.

Actualmente, activitatea de informații desfășurată de componentele Comunității naționale de informații se fundamentează pe principiile: a) **legalității**, potrivit căruia căutarea, culegerea și valorificarea informațiilor se execută potrivit competențelor legale determinate, numai în legătură cu fapte, împrejurări sau situații cu potențial de amenințare la adresa securității

⁸ Idem.

⁹ Ibidem, p. 267.

¹⁰ Ibidem, p. 391.

naționale prevăzute de lege; b) **obiectivității**, potrivit căruia fiecare componentă este obligată să furnizeze informații imparțiale, echidistante și independente de orice imixtiuni politice, raportate la criteriile de stabilire a adevărului; c) **neutralității** și al **echidistanței**, potrivit cărora conduita profesională a personalului entităților componente ale Comunității naționale de informații se situează în afara oricăror ingerințe de natură a favoriza ori discrimina persoane sau organizații în exercitarea drepturilor legale ale acestora; d) **oportunității informării**, potrivit căruia informarea factorilor prevăzuți de lege să primească informații necesare fundamentării deciziilor ce privesc securitatea națională sau aplicarea legii se realizează pe bază de informații exacte, corecte și transmise în timp util, astfel încât să permită adaptarea măsurilor de prevenire, contracarare sau înlăturare a stărilor de pericol sau a amenințărilor; e) **planificării**, al **anticipării** și al **previziunii**, potrivit cărora resursele informaționale necesare se planifică, creează și gestionează astfel încât să se asigure evitarea surprinderii strategice față de orice amenințări interne sau externe; f) **cooperării** și al **colaborării**, potrivit cărora componentele Comunității naționale de informații inițiază și dezvoltă protocoale, programe și operațiuni de coordonare a eforturilor informative – naționale sau împreună cu cele ale statelor aliate – și de promovare a culturii de securitate în parteneriat cu autorități sau instituții publice ori organizații de drept privat; g) **transparenței**, potrivit căruia, în legătură cu activitatea Comunității naționale de informații, orice autoritate sau persoană realizează consensul asupra necesității păstrării secretului cu privire la informațiile referitoare la surse, operațiuni, metode și mijloace; identitatea personalului operativ și informațiile deținute; orice referiri legate de informații, de la obținere, evaluare și până la valorificarea cu titlu de confidențialitate a acestora de către guverne sau servicii străine; h) **protecției surselor și mijloacelor**, potrivit căruia componentele Comunității naționale de informații își garantează reciproc deplina protecție a surselor de informații și secretul operațiunilor desfășurate¹¹.

¹¹ Hotărârea CSAT nr. 146 din 18.11.2005 privind unele măsuri pentru organizarea și coordonarea unitară a activităților de informații pentru securitatea națională.

În ceea ce privește structura, modul de funcționare și atribuțiile Serviciului pentru Centralizarea Informațiilor remarcăm și alte asemănări cu actuala comunitate de informații.

Personalul Serviciului pentru Centralizarea Informațiilor era compus din ofițeri și civili specializați în materie¹². Oficiul pentru Informații Integrate este alcătuit din ofițeri analiști și civili proveniți de la Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Direcția Generală de Informații a Apărării și Direcția Generală de Informații și Protecție Internă din Ministerul Administrației și Internelor.

La același Serviciu, se făcea o operație de triaj a știrilor, apoi de verificare și completare între ele și se redactau apoi buletine zilnice sau rapoarte speciale pentru conducătorul Statului și primul ministru¹³. Conform art. 5 alin. (2) din Hotărârea CSAT, Oficiul este structura care planifică nevoile de informații pentru securitate națională și elaborează Buletinul Informațiilor Naționale de Securitate și alte produse analitice integrate, destinate membrilor CSAT și altor utilizatori ai informațiilor de securitate, stabiliți potrivit legii.

Când era nevoie a se discuta asupra problemelor de ordine internă, se convocau la Președinție, sub conducerea Conducătorului Statului sau a lui Mihai Antonescu, Conferințele de ordine internă, o dată sau de două ori pe lună, unde participau: ministrul de Interne, sub-secretarul de stat al Polițiilor, directorul general al Siguranței, prefectul Poliției Capitalei, un reprezentant al Jandarmeriei și șeful Serviciului Special de Informații¹⁴. În prezent, conform art. 2, art. 3 alin. (1), art. 4 alin. (1) și alin. (2) și art. 6 alin. (1) și alin. (2) din Hotărârea CSAT se pot convoca următoarele structuri din cadrul Comunității Naționale de Informații:

- ***Comitetul coordonator pentru Comunitatea națională de informații*** cu următoarea componență: consilierul prezidențial pentru securitate națională; directorul Serviciului Român de Informații; directorul

¹² Troncotă, Cristian, op. cit., p. 266.

¹³ Idem.

¹⁴ Idem.

Serviciului de Informații Externe; ministrul Apărării Naționale; ministrul Afacerilor Externe; ministrul Administrației și Internelor; ministrul Justiției; consilierul Primului ministru pentru probleme de securitate;

- **Consiliul operativ al Comunității naționale de informații** cu următoarea componență: consilierul primului ministru pentru probleme de securitate; adjunctul directorului Serviciului Român de Informații; adjunctul directorului Serviciului de Informații Externe; directorul general al Direcției Generale de Informații a Apărării; directorul general al Direcției Generale de Informații și Protecție Internă din Ministerul Administrației și Internelor;

- **Consiliul consultativ al Comunității naționale de informații**, care se compune din președinți ai comisiilor parlamentare, reprezentanți ai ministerelor și serviciilor cu atribuții în domeniu și care nu sunt reprezentate în Consiliul Suprem de Apărare a Țării, ai agențiilor guvernamentale și ai altor autorități care pot sprijini realizarea securității naționale.

Concluzii

Fără îndoială, noile amenințări la adresa securității interne și internaționale impun reconceptualizarea activității de *intelligence*, dublată, firesc, de procesul continuu de adaptare, reformare și transformare a instituțiilor care compun Comunitatea Națională de Informații și de adecvare a cadrului legislativ, astfel încât activitățile de management al informațiilor pentru securitate națională să devină o cerință fundamentală în reducerea constantă și semnificativă a vulnerabilităților.

Implementarea unei structuri integratoare, la nivel național, de culegere, analiză, evaluare și valorificare a informațiilor de interes strategic permite gestionarea performantă, unitară și coerentă a tuturor domeniilor și structurilor de informații, devenind o componentă a conducerii strategice și specializate a securității naționale. De aceea, consider că se impune o reproiectare normativă și organizatorică a Comunității, având în vedere faptul că cel puțin una dintre componentele sale, și anume Serviciul Român de Informații, parcurge un proces intern de reformă și modernizare instituțională. Cu alte cuvinte, modificarea unui element al sistemului ar

presupune modificarea sistemului. De asemenea, este nevoie de mult mai mult decât luarea în discuție doar a *unor* măsuri de organizare și coordonare unitară a activităților de informații pentru securitatea națională, și acestea adoptate cu ceva timp în urmă, ci a tuturor măsurilor care pot flexibiliza și optimiza cadrul de acțiune al Comunității, tocmai în speranța că înființarea acesteia nu va rămâne doar un proiect ambițios.

Nu în ultimul rând, este productiv să exploatăm ceea ce a fost inedit și valoros în *intelligence*-ul românesc și, deopotrivă, să adaptăm la specificul național anumite particularități conceptuale ori legislative ale structurilor similare ce se regăsesc în alte democrații actuale.

Bibliografie

- Troncotă, Cristian. (2008). *România și frontul secret (1859-1945)*. București: Editura Elion.
- Marin, Ionel. (2004). *Comunitatea de informații – soluția problemelor de securitate*. București: Editura ANI.
- Truță, Meda (coord.) (2007). *Elaborarea unui instrument decizional destinat optimizării capabilităților pentru acțiuni specifice de nivel tactic din domeniul apărării și securității naționale*. Grant de cercetare științifică. București: Editura ANI.
- Hotărârea CSAT nr. 146 din 18.11.2005 privind unele măsuri pentru organizarea și coordonarea unitară a activităților de informații pentru securitatea națională, disponibilă pe www.presidency.ro.
- Raportul Consiliului Suprem de Apărare a Țării privind activitatea pe anul 2005, disponibil pe www.presidency.ro.
- Strategia de securitate națională a României, aprilie 2006, disponibilă pe www.presidency.ro.
- Doctrina națională a informațiilor pentru securitate națională, disponibilă pe www.presidency.ro.